

לפני השניה, ושוב אינה יכולה הראשונה להתייבם, ואילו השניה אסורה מצד "נאסרה".

כז-א ועונה הגמרא: **חולצות לכתחלה קתני**. ומשמע שכך הוא הדין תמיד, ואין דרך שבה אפשר לייבם.

עוד מקשה הגמרא: **ולימא ליה רבי יוחנן, לתרץ: זה שאסרו במשנתנו לכתחילה על שתיהן להתייבם, משום גזירה הוא, דלמא קדים וחלוץ לראשונה ברישא, ויבואו ליבם את השניה, על אף שהיתה אסורה בשעת נפילתה, היות ואנשים לא שמים לב לחילוק שבין הראשונה והשניה.**

אבל אם אירע שאכן חלץ לשניה קודם לראשונה, יהיה מותר לראשונה להתייבם, כיון שיראו האנשים שהוא מקדים וחולץ לשניה לפני שמייבם לראשונה, ויתנו לב להבין, שרק בצורה כזאת מותר, ולא אם יחלוץ תחילה לראשונה, שאז אסור לייבם את השניה.

ומשנינן: **"ולא מתייבמות" קתני** במשנתנו, ומשמע **דליכא דין יבום הכא כלל**, בכל ענין.

עוד מקשה הגמרא: **ולימא ליה רבי יוחנן:** התנא של המשנה שאסר לייבם את שתיהן, חלוק עלי בטעמו.

שאני סבור שאין שתי האחיות מתייבמות בגלל שיש זיקה, וכל אחת מהן היא אחות זקוקתו, ולכן אם מתה השניה, ופקעה בכך זיקתה, מותרת הראשונה. ואין בה דין "נאסרה", לפי שהיא לא נאסרה בעת הנפילה אלא רק כשנפלה אחותה.

אבל התנא של משנתנו סבור שאין זיקה, ואין איסור ביבמות אחיות משום אחות זקוקה. אלא הטעם שאין שתיהן מתייבמות, הוא רק משום **גזירה**, שאם יבם אח אחד אחות אחת, יש לחשוש **שמא ימות** האח השני, לפני שייבם את האחיות השניה, ואז לא יוכל האח הראשון לייבם אותה ואף לא לחלוץ לה, לפי שהיא ערוה של אחות אשה עליו, ויוצאת ממנו בלי חליצה, **ואסור לבטל מצות יבמין!**

ולכן תיקנו להרגילם שלא לייבם כלל, כך שאם ימות האח השני, יוכל האח הראשון לחזור ולחלוץ גם לשניה, ותתקיים בכך מצות יבום.

אבל במה שאני אמרתי, בשתי אחיות שנפלו לפני יבם אחד, שאם מתה שניה מותר בראשונה, לא שייכת הגזירה הזאת.

ומשנינן: **רבי יוחנן** לא רצה להעמיד כך את סברת התנא המשנה, היות **ולמיתה** הוא לא **חייש**, ולא רצה להעמיד את דעת התנא במשנה בדבר שהוא עצמו סבור שאין לחוש לו.

עוד מקשינן: **ולימא ליה רבי יוחנן:** משנתנו, לפי **רבי אליעזר היא, דאמר** [לקמן קט א] נישואים מפילים, ואם גירש האח את אשתו וחזר ולקחה, אסורה היא להתייבם, **כיון שעמדה עליו שעה אחת באיסור**, בעת שגירשה אחיו, באיסור אשת אח שאין לו היתר, היא **נאסרה עליו מאז עולמית!**

ורבי אליעזר אינו סובר שיבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתרה הראשון.

מאחיק חלץ לזקוקה עד שתהיה אחותה הזאת מותרת לך!

אלא זאת שכנסו אותה **שניה**, מדוע תצא? והרי **אמר** בעלה, שכנס אותה שניה: כיון שאין ידוע איזו מהן נפלה תחילה, הרי יתכן כי **הבראי** שכנס ראשון, את זו שנפלה **שניה** הוא **יבם**. ונמצא **שאנא** — את זאת שנפלה **ראשונה** אני **מייבם**!

והיא מותרת לגמרי, לפי שבשעת נפילה היא היתה מותרת, וגם עתה, משייבם אחי את אחותה, פקעה הזיקה של אחותה, ואין היא עתה אחות זקוקה!

והרי במקום שיש ספק אחות זקוקה, אם קדמו וכנסו, אין מוציאין מידם, וכמו ששנינו לעיל [כד א].

וכיון שאי אפשר להסביר את משנתנו, **היינו דקאמר** ליה רבי יוחנן, משנה זו של "אחיות", אינה משנה, ואיני יודע מי **שאנא**!

ועתה באה הגמרא להקשות מהמשך המשנה, בין לרב ובין לרבי יוחנן:

תנן במשנתנו: **היתה אחת מהן, משתי האחיות, אסורה על האח האחד איסור ערוה**

—

הוא **אסור בה, ומותר באחותה**, לפי שאין היא אחות זקוקה, שהרי אחותה היא ערוה עליו.

והאח **השני אסור בשתייהן**. כי כל אחת מהן היא אחות זקוקה.

סלקא דעתך, הניחה הגמרא, שמדובר

ולכן, כאן, כשנאסרה הראשונה מלייבם בנפילתה של השניה, היא נאסרה עולמית, ואינה חוזרת להיתרה הראשון, גם כשיחלוץ האח השני לשניה ויתיר בכך את הראשונה מאיסור אחות זקוקה.

ומשנינו: **מדסיפא** של משנתנו **רבי אליעזר** היא, שהרי שנינו בהמשך את דברי רבי אליעזר כשהוא שונה את דברי בית שמאי ובית הלל — **רישא, לאו רבי אליעזר** היא!

ועוד מקשינו: **ונימא להו**, שמשנתנו עוסקת בכגון **דנפול** שתי האחיות **בבת אחת**, ונאסרו כאחת, ואין כאן יבמה שנפלה ראשונה והותרה בשעת נפילה, ולפי **רבי יוסי הגלילי היא, דאמר: אפשר לצמצם**, שיארעו שני דברים כאחת בפרק זמן מצומצם. ואף כאן מדובר שמתו שני האחים בדיוק באותו הזמן, ולכן אין כאן יבמה שהותרה תחילה.

ומשנינו: **לא סתם לן תנא כרבי יוסי הגלילי**!

עוד מקשינו: **ולימא ליה**, שמדברת משנתנו בכגון **דלא ידעינן הי**, איזו מהאחיות, **נפול ברישא**. ולכן, אין אפשרות לומר לאחד חלוץ לשניה כדי להתיר את הראשונה ליבום?!

ומשנינו: **אי הכי**, אם נעמיד בכגון שלא ידוע מי נפלה ראשונה, כיצד נבאר את **היינו דקתני "קדמו וכנסו — יוציאור"!**?

והרי **בשלמא** זאת שכנסו אותה **ראשונה**, שפיר תצא, משום **דאמרינן ליה**, ליבם שכנס ראשון: זאת — **מאן שריא לך** לכונסה?! והרי גם אם אכן היא זאת שנפלה ראשונה, אסורה היא עליך משום אחות זקוקה, ומי

שהרי בשעת נפילתה, שהיתה לאחר נפילת אחותה, היא נאסרה באיסור אחות זקוקה, ונאסרה אז עולמית.

שינונו במשנה: רבי אליעזר אומר, בית שמאי אומרים יקיימו:

תניא: רבי אליעזר אומר, בית שמאי אומרים: יקיימו. ובית הלל אומרים: יוציאו.

רבי שמעון אומר: יקיימו.

אבא שאול חולק ואומר: קל היה להם לבית הלל בדבר זה.

דהיינו, יש להפוך את הגירסא, ולשנות בה את דברי בית הלל במקום דברי בית שמאי, כך שבית הלל הם לקולא:

שבית שמאי אומרים: יוציאו. ובית הלל: יקיימו.

והוינן בה: **רבי שמעון** שאמר יקיימו — **כמאן** הוא סובר?

והרי אין הוא שיטה בפני עצמה, שאין הוא בר פלוגתא שלהם.

אי כבית שמאי — היינו **רבי אליעזר** שאמר כך בשיטתם, ומה חידש רבי שמעון!

אי כבית הלל — היינו **אבא שאול**, שאמר כך בשיטתם!

ומשינין: רבי שמעון הכי קאמר: **לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה**, אלא הכל מודים שיקיימו!

שינונו במשנה: **היתה אחת מהם** אסורה על האחד איסור ערוה, אסור בה ומותר

במשנתנו, בכגון **דנפלה** האחות שהיא **חמותו** **תחלה**, ואחותה נפלה שניה.

ונקטה הגמרא את "חמותו" כדוגמא לערוה, והוא הדין לשאר העריות.

ולפי זה יקשה, **אמאי**, מדוע אסור האח השני בשתייהן?

ליקו חתן, יעמוד האח שהוא חתנה של החמות, **ולייבם הך**, את אחותה של חמותו, **דאינה חמותו, ברישא**, בתחילה, שהרי היא מותרת לו, שאינה אסורה עליו משום אחות זקוקתו.

וכיון שהתייבמה אחת היבמות, אין אחותה אסורה עוד באיסור אחות זקוקה, שכבר פקעה הזיקה של זאת שהתייבמה.

ותהוי האחות, שנותרה שומרת יבם, שהיא **חמותו** של זה, והיא זאת שנפלה תחילה.

תהיה מכאן ואילך **לגבי אידך**, אחיו, שהיתה מותרת לו בעת נפילתה —

כיבמה שהותרה, כשנפלה בתחילה, **ונאסרה**, משום אחות זקוקה כשנפלה לאחר מכן אחותה השניה, **וחזרה והותרה**, כשייבם אחיו את האחות שנפלה שניה.

ומדוע שלא **תחזור להיתירה הראשון!** ומדוע אחיו אסור בשתייהן!?

אמר רב פפא: יש להעמיד את המשנה **בכגון דנפלה הך** אחות **דאינה חמותו ברישא**, ואחריה נפלה חמותו.

כך, שגם אם ייבם האח שהוא חתן של החמות את אחות חמותו שנפלה ראשונה, ושוב לא תהיה אסורה החמות על אחיו מצד אחות זקוקה, אין להתיר אותה אליו.

באחותה.

ומקשינן: **הא כבר תנינא** להא **חדא זימנא** [לעיל כ א]: **אחותה כשהיא יבמתה — או חולצת או מתייבמת!**

ומשינן: **צריכא** לחזור ולשנותה גם כאן.

דאי אשמועינן רק **התם**, יש לומר שרק שם, כשהיא נופלת לפני אח אחד בלבד, היא מותרת **משום דליכא למיגזר משום אח שני**.

אבל הכא, שנופלת לפני שני אחים, **דאיכא למיגזר** שלא להתיר לאח זה את האחות של הערוה, **משום אחיו השני**, כדי שלא יטעה ויבוא גם הוא לייבם, ולגביו היא אסורה באיסור אחות זקוקתו — **אימא לא** נתיר לאח שנופלת לו אחת האחיות שהיא ערוה.

ואי אשמועינן הכא, הייתי אומר שרק כאן היא מותרת, **משום דאיכא אח שני** שהוא אינו מייבם, **דקא מוכח** איסור אחות זקוקה.

אבל התם דליכא שני, ולא מוכח שם שיש איסור אחות זקוקה, **אימא לא** לייבם את אחותה, כדי שלא יבואו לטעות ולהתיר אחות זקוקה.

לכן **צריכא שניהם**.

שנינו במשנה: היתה אחת מהן אסורה עליו **איסור מצוה** או איסור קדושה, חולצת ולא מתייבמת.

והוינן בה: **הא נמי תנינא** [לעיל כ א]:

כח-ב **איסור מצוה ואיסור קדושה — חולצת ולא מתייבמת!**

ומשינן: **התם** [לעיל בפרק שני] מדובר באיסור מצוה לחוד.

אבל **הכא** מדובר באיסור מצוה, ובאיסור אחותה של זקוקה.

ולכן, **סלקא אדעתין אמינא**, הייתי מעלה על הדעת, ליקום, שיעמוד איסור מצוה במקום איסור ערוה, שיחשב הדבר כאילו האחות האסורה באיסור מצוה היא ערוה [בגדרי דרבנן, ותהיה אחותה אחות ערוה מדרבנן, ולא תחשב כאחות זקוקה, שגם הוא איסור דרבנן].

ותתייבם האחות של איסור מצוה.

קא משמע לן שאין אחותה של איסור מצוה מתייבמת, לפי שהיא אחות זקוקה.

ותמהינן על תירוץ הגמרא: כיצד הייתי מעלה על הדעת לומר ותתייבם?!

והרי כיון דמדאורייתא איסור מצוה רמא קמיה, היא נופלת — **קא פגע באחות זקוקתו!**

ומשינן: הכי **סלקא דעתך אמינא**: הרי איסור אחות זקוקה איסורו הוא רק מדרבנן, והייתי מעלה על הדעת **משום מצוה** של יבום **עבוד רבנן** תקנה להחשיב איסור מצוה כאיסור ערוה, ותתייבם אחותה, **קא משמע** לן, שלא עשו כן, ואחותה אינה מתייבמת.

שנינו במשנה: **היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה**, והשניה אסורה על זה איסור ערוה — האסורה לזה מותרת לזה, והאסורה לזה מותרת לזה.

והוינן בה: אחרי שכבר שנינו בשתי יבמות